امير اهلسنت دَامَتْ بَرَکَاتُہُمُ الْعَالِیَہ جي ڪتاب
“فيضانِ رمضان” مان ورتل مواد جي ٻئي قسط

روزي جا ضروري مسئلا

شيخ طريقت، امير اهلسنت، باني دعوت اسلامي حضرت علامه مولانا ابو بلال
مُحَمَّد الياس عطّار قادري رضوي دامت برکاتهم العاليه

شيخ طريقت، اميرِ اهلسنّت، بانيءِ دعوت اسلامي، حضرت علامه
دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه
مولانا ابو بلال محمد الياس عطار قادري رضوي
جو اُردو زبان ۾ رسالو

روزي جا ضروري مسئلا

ترجمو پيشڪش

مجلسِ تراجِم (دعوت اسلامي) هن رسالي جو آسان سنڌي زبان ۾ ترجمي ڪرڻ جي وس آهر ڪوشش ڪئي آهي. جيڪڏهن ترجمي يا ڪمپوزنگ ۾ ڪٿي ڪا ڪمي بيشي نظر اچي ته مجلسِ تراجم کي آگاهه ڪري ثواب جا حقدار بڻجو.

رابطي جي لاءِ:

مڪتب مجلس تراجم (دعوت اسلامي) عالمي مدني مرڪز

فيضان مدينه محله سوداگران پراڻي سبزي منڊي باب المدينه ڪراچي

UAN: ☎ +92-21-111-25-26-92 – Ext. 7213

Email: translation@dawateislami.net

فهرست

روزي جا ضروري مسئلا

دُرود شريف جي فضيلت............ 1
روزو ڪنهن تي فرض آهي؟............ 2
روزا فرض ٿيڻ جو سبب............ 2
انبياءِڪرام عَلَيۡهِمُ السَّلَام جا روزا 3
روزيدار جو ايمان ڪيڏو نہ پختو آهي! 3
ڇا روزو رکڻ سان ماڻهو بيمار ٿي پوندو آهي؟ 4
روزي سان صحت ملندي آهي 5
معدي جي سوڄ............ 5
حيرت انگيز انڪشافات............ 6
ڊاڪٽرن جي تحقيقاتي ٽيم 6
پيٽ پري ڪائڻ سان بيماريون پيدا ٿينديون آهن............ 7
بغير آپريشن جي ولادت ٿي وئي 8
گذريل گناهن جو ڪفارو............ 9
روزي جي جزا 10
روزي جو خصوصي انعام 10
نيڪ اعمال جو بدلو جنت آهي............ 11
غير صحابيءَ جي لاءِ ”رَضِيَ اللهُ عَنۡهُ“چوڻ ڪيئن؟............ 12
مون کي موتين وارو گهرجي 12
اسان رسول الله ﷺ جا جنت رسول الله ﷺ جي............ 13
جيڪو چاهيو گهري وٺو! 14
جنتي دروازو............ 15
هڪ روزي جي فضيلت 15
ڪانوَ جي عمر 16

ڳاڙهي ياقوت جو گهر 16
جسم جي زڪوٰة 16
سمهڻ بہ عبادت آهي 16
عضون جو تسبيح ڪرڻ 17
جنتي ميوا 18
سون جو دستر خوان 18
ست قسمن جا اعمال 18
بي حساب اجر 20
سائي (يرقان) کان صحت ملي وئي 20
جهنم کان دوري 21
هڪ روزو ڇڏڻ جو نقصان 22
اونڌا لٽڪيل ماڻهو 22
ٽي بدبخت 23
نڪ مٽيءَ ۾ ملي وڃي 24
روزي جا ٽي درجا 24

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِ الْمُرْسَلِیْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ؕ

روزي جا ضروري مسئلا

شيطان ڪيڏي ٻـ سستي ڏيـاري پر توهان همٿ ڪري هي باب (هر سال) مڪمل پڙهي وٺو اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ ان جون برڪتون پاڻ ئي ڏسي وٺندؤ.

دُرود شريف جي فضيلت

حضرت سيّدُنا شيخ احمد بن منصور رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَيْه جڏهن فوت ٿيا تہ شيراز وارن مان ڪنهن خواب ۾ ڏٺو تہ اهي شيراز جي جامع مسجد جي محراب ۾ بيٺا آهن ۽ ڪين بهترين جنّتي لباس پهريل آهي ۽ مٿي تي موتين وارو تاج سجايل آهي. خواب ڏسڻ واري حال دريافت ڪيو تہ وراڻيائون: ”الله تعاليٰ مون کي بخشي ڇڏيو ۽ مون تي ڪرم فرمايو ۽ مون کي تاج پهرائي جنّت ۾ داخل ڪيو.“ ان پُڇيو، ڪهڙي سبب ڪان؟ فرمايائون،” آءُ تاجدارِ مدينه صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم تي ڪثرت سان درود پاڪ پڙهندو هئس ۽ اهو ئي عمل ڪم اچي ويو.“ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْن.

(القول البديع ص 254)

صَلُّوا عَلَی الْحَبِيْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

الله تعاليٰ جو ڪيڏو نہ وڏو ڪرم آهي جو ان اسان تي ماهِ رمضان المبارڪ جا روزا فرض ڪري اسان جي لاءِ پرهيزگاري ۽ پهنچي راضپي جو سامان فراهم ڪيو. الله عَزَّوَجَلَّ ٻئين سيپاري ۾ سُوْرَةُ الْبَقَرَة جي آيت 183 کان 184 ۾ ارشاد فرمائي ٿو:

يَآيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ﴿۱۸۳﴾ اَيَّامًا مَّعْدُوْدٰتٍ ؕ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيْضًا اَوْ عَلٰى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ اَيَّامٍ اُخَرَ ؕ وَ عَلَى الَّذِيْنَ يُطِيْقُوْنَهٗ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِيْنٍ ؕ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَّهٗ ؕ وَ اَنْ تَصُوْمُوْا خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿۱۸۴﴾

ترجمو ڪنزلايمان: اي ايمان وارؤ! اوهان تي روزا فرض ڪيا ويا آهن، جيئن اوهان کان اڳين تي فرض ڪيا ويا هئا. من اوهان پرهيزگار ٿيو. ڳڻيل ڪجھ ڏينهن آهن، سو اوهان مان جيڪو بيمار يا سفر ۾ هجي ته اوترا روزا ٻين ڏينهن ۾ رکي ۽ جن کي روزن رکڻ جي طاقت نه هجي، اهو هڪ مسڪين جو کاڌو فديو ڏئي پوءِ جيڪو پاڻ ئي وڌيڪ نيڪي ڪري ته اهو ان لاءِ ڀلو آهي ۽ جيڪڏهن توهان ڄاڻو ته روزو رکڻ اوهان لاءِ وڌيڪ ڀلو آهي.

روزو ڪنهن تي فرض آهي؟

توحيد ۽ رسالت جو اقرار ڪرڻ ۽ تمام ضرورياتِ دين تي ايمان آڻڻ کان پوءِ جهڙيءَ طرح هر مسلمان تي نماز فرض قرار ڏني وئي آهي، اهڙيءَ طرح **رمضان شريف** جا روزا به هر مسلمان (مرد ۽ عورت) عاقل و بالغ تي **فرض** آهن. دُرِ مختار ۾ آهي، روزا 10 شعبان المعظم 2 هه ۾ فرض ٿيا. (دُرِ مختار مع ردالمحتار ج 3 ص 330)

روزا فرض ٿيڻ جو سبب

اسلام ۾ اڪثر اعمال ڪنهن نه ڪنهن روح پَروَر واقعي جي ياد تازي ڪرڻ جي لاءِ مقرر ڪيا ويا آهن مثال طور: **صفا** ۽ مَروَه جي وچ ۾ حاجين جي سعي حضرتِ سيّدتنا **هاجره** رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا جي يادگار آهي. **پاڻ** رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا پنهنجي لختِ جگر حضرتِ سيّدُنا **اسماعيل ذبيح الله** عَلٰى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام جي خاطر پاڻي تلاش ڪرڻ جي لاءِ انهن ٻنهي جبلن جي وچ ۾ ست ڀيرا هليون ۽ ڊوڙيون هيون. الله عَزَّوَجَلَّ کي حضرتِ سيّدتنا هاجره رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا جي اها ادا پسند اچي وئي. تنهن ڪري انهيءَ بيبي هاجره رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا جي سنّت کي الله عَزَّوَجَلَّ باقي

رکندي حاجين ۽ عمري ڪرڻ وارن جي لاءِ صفا ۽ مروه جي سعي ڪي واجب ڪري ڇڏيو. اهڙيءَ طرح ماهِ رمضان المبارڪ مان ڪجهه ڏينهن اسان جي پياري سرڪار، مڪي مديني جي تاجدار صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جن غارِ حرا ۾ گذاريا هئا، انهيءَ دوران پاڻ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جن ڏينهن جو کائڻ کان پرهيز ڪندا هئا ۽ رات جو ذڪرالله عَزَّوَجَلَّ ۾ مشغول رهندا هئا تہ الله عَزَّوَجَلَّ انهن ڏينهن جي ياد کي قائم رکڻ لاءِ روزا فرض ڪيا تہ جيئن سندس محبوب صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جي سنّت قائم رهي.

انبياءِ ڪرام عَلَيْهِمُ السَّلَام جا روزا

روزو گذريل امتن ۾ بہ هو پر ان جي صورت اسان جي روزن کان مختلف هئي. روايتن مان خبر پوي ٿي تہ ”حضرتِ سيّدُنا آدم صَفِيُّ الله عَلٰی نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام 13، 14، 15 تاريخ تي روزو رکيو.“
(ڪنز العمال ج 8 ص 258 حديث 24188)

”حضرتِ سيّدُنا نوح نَجِيُّ الله عَلٰی نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام هميشہ روزيدار رهندا هئا.“ (ابن ماجه ج 2 ص 333 حديث 1714)

”حضرتِ سيّدُنا عيسیٰ روح الله عَلٰی نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام هميشہ روزا رکندا هئا ڪڏهن بہ نہ ڇڏيندا هئا.“ (ڪنز العمال ج 8 ص 304 حديث 24624)

”حضرتِ سيّدُنا داود عَلٰی نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام هڪ ڏينهن ڇڏي هڪ ڏينهن روزو رکندا هئا.“ (صحيح مسلم ص 584 حديث 1189)

حضرت سيّدُنا سليمان عَلٰی نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام ٽي ڏينهن مهيني جي شروع ۾ ٽي ڏينهن وچ ۾ ۽ ٽي ڏينهن آخر ۾ (يعني مهيني ۾ 9 ڏينهن) روزا رکندا هئا. (ڪنز العمال ج 8 ص 304 حديث 24624)

روزيدار جو ايمان ڪيڏو نہ پختو آهي!

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! سخت گرمي آهي. اڃ کان ڄِڀ سُڪي ڇُڪي

آهي، چپَ خشڪ ٿي ويا آهن، پاڻي تہ موجود آهي پر روزيدار ان جي طرف ڏسي ئي ڪونہ ٿو، کاڌو بہ موجود آهي، بُک جي شدت سبب حال هيٺو آهي پر هو کاڌي ڏانهن واجهائي بہ ڪونہ ٿو. اوهان اندازو فرمايو، ان شخص جو خداءِ رحمٰن عَزَّوَجَلَّ تي ڪيڏو نہ **پُختو ايمان** آهي چو تہ هُو ڄاڻي ٿو تہ هن جي حرڪت سڄي دنيا کان تہ لِڪي سگهي ٿي پر الله عَزَّوَجَلَّ کان ڳجهي نہ ٿي رهي سگهي. الله عَزَّوَجَلَّ تي ان جو هي ڪامل يقين روزي جو عملي نتيجو آهي. چو تہ ٻيون عبادتون ڪنهن نہ ڪنهن ظاهري حرڪت سان ادا ڪيون وڃن ٿيون پر روزي جو تعلق باطن سان آهي ان جو حال الله عَزَّوَجَلَّ کانسواءِ ڪوبہ نہ ٿو ڄاڻي جيڪڏهن هُو لِڪي ڪري ڪائي پي وٺي تہ بہ ماڻهو تہ اهو ئي سمجهندا تہ هي روزيدار آهي پر هُو رڳو خوفِ خدا عَزَّوَجَلَّ جي سبب کائڻ پيئڻ کان پنهنجو پاڻ کي بچائي رهيو آهي.

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! ٿي سگهي تہ پنهنجي ٻارڙن ۾ بہ جلدي جلدي **روزي** رکڻ جي عادت وجهو تہ جيئن اهي جڏهن بالغ ٿين تہ کين روزي رکڻ ۾ ڏکيائي نہ ٿئي. جيئن فقهاءِ ڪرام رَحِمَهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰی فرمائن ٿا. ”ٻار جي عمر ڏهہ سالن جي ٿي وڃي ۽ ان ۾ روزو رکڻ جي طاقت هجي تہ ان کي رمضان المبارڪ ۾ روزو رکرايو وڃي. جيڪڏهن پوري طاقت هجڻ جي باوجود نہ رکي تہ کيس مار ڏئي رکرائجي. جيڪڏهن رکي ڪري ڀڃي ڇڏي تہ قضا جو حڪم نہ ڏيو ۽ نماز ٽوڙي تہ کيس ٻيهر پڙهايو. (رد المحتار ج 3 ص 385)

ڇا روزو رکڻ سان ماڻهو بيمار ٿي پوندو آهي؟

ڪن ماڻهن ۾ هي تاثر ڏنو ويو آهي تہ روزو رکڻ سان انسان ڪمزوريءَ جي ڪري بيمار ٿي پوندو آهي. جڏهن تہ ائين ناهي. الملفوظ حصي ٻئي ص 143 تي آهي، منهنجا آقا اعلیٰ حضرت رَحۡمَةُاللّٰهِتَعَالٰی عَلَيۡه ارشاد فرمائن ٿا:”هڪ سال رمضان المبارڪ کان ٿورو عرصو پهريان

منهنجا والد مرحوم حضرت رئيس المتكلمين سيّدُنا و مولانا نقي علي خان رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْه خواب ۾ تشريف وني آيا ۽ فرمايائون: پٽ! ايندڙ رمضان المبارڪ ۾ توهين سخت بيمار ٿي پوندؤ، پر خيال رکجو ڪو روزو قضا نہ ٿيڻ گهرجي. تنهن بعد پنهنجي والد صاحب رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْه جي ارشاد موجب واقعي رمضان المبارڪ ۾ آءُ سخت بيمار ٿي پيس. پر ڪو روزو نہ ڇڏيم. اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ! روزن جي ئي برڪت سان الله عَزَّوَجَلَّ مون کي صحت عطا فرمائي ۽ صحت چو نہ ملي ها جو سيّد المحبوبين صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن جو ارشادِ پاڪ بہ تہ آهي: "صُوْمُوْا تَصِحُّوا يعني روزو رکو صحتياب ٿي ويندؤ". (درِ منثور ج 1 ص 440)

روزي سان صحت ملندي آهي

امير المؤمنين حضرتِ مولاءِ ڪائنات، عليُّ الْمرتضيٰ شيرِ خُدا كَرَّمَ اللهُ تَعَالٰی وَجْهَهُ الْكَرِيْم کان مروي آهي، الله عَزَّوَجَلَّ جي پياري رسول، رسولِ مقبول صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو فرمانِ صحت نشان آهي، "بيشڪ الله عَزَّوَجَلَّ بني اسرائيل جي هڪ نبي عَلَيْهِ السَّلَام ڏانهن وحي فرمائي تہ توهان پنهنجي قوم کي خبر ڏيئي ڇڏيو تہ جيڪو بہ بانهو منهنجي راضپي لاءِ هڪ ڏينهن جو روزو رکندو آهي تہ مان ان جي جسم کي صحت بہ عطا فرمائيندو آهيان ۽ ان کي عظيم اجر بہ ڏيندس.
(شعب الايمان ج 3 ص 412 حديث 3923)

معدي جي سوچ

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ احاديثِ مبارڪ مان واضح ٿيو تہ روزو اجر ۽ ثواب سان گڏوگڏ صحت جي حصول جو بہ ذريعو آهي. هاڻي تہ سائنسدان بہ پنهنجي تحقيقات ۾ انهيءَ حقيقت کي تسليم ڪرڻ لڳا آهن. جيئن تہ آڪسفورڊ يونيورسٽي جو پروفيسر مُور پالڊ (Moore Palid) چوي ٿو تہ" مان اسلامي عُلوم پڙهي رهيو هئس، جڏهن روزي جي باري ۾ پڙهيم تہ اُچرج ۾ پئجي ويس تہ اسلام

پنهنجي مجڻ وارن کي کيڏو نہ عظيم الشّان نسخو ڏنو آهي! مون کي بہ روزو رکڻ جو شوق ٿيو تنهن کري مون بہ مسلمانن جي طرز تي روزا رکڻ شروع کري ڏنا، ڪافي عرصي کان منهنجي معدي ۾ سوج هئي. ڪجهہ ئي ڏينهن کان پوءِ مون کي تڪليف ۾ گهٽتائي محسوس ٿي، مان روزو رکندو رهيس ايتري تائين جو هڪ مهيني ۾ منهنجو مرض بلڪل ختم ٿي ويو!“

حيرت انگيز انڪشافات

هالينڊ جو پادري ايلف گال (Alf Gaal) چوي ٿو، مون **شگر، دل ۽ معدي** جي مريضن کي مسلسل 30 **ڏينهن روزا** رکرايا، نتيجو اهو نڪتو جو شگر وارن جي شگر ڪنٽرول ٿي وئي، **دل** جي مريضن جي گهبراهٽ ۽ اُيساهي (يعني دم جي بيماريءَ) ۾ گهٽتائي ٿي ۽ **معدي** جي مريضن کي سيني کان وڌيڪ فائدو ٿيو. هڪ انگريز ماهرِ نفسيات سِگمنڊ فرائيڊ (Sigmend Fride) جو بيان آهي، روزي سان جسم جي آڪڙجڻ، ذهني ڊپريشن ۽ نفسياتي مرضن جو خاتمو ٿيندو آهي.

ڊاڪٽرن جي تحقيقاتي ٽيم

هڪ اخباري رپورٽ موجب جرمني، انگلينڊ ۽ آمريڪا جي ماهر ڊاڪٽرن جي تحقيقاتي ٽيم رمضان المبارڪ ۾ پاڪستان آئي ۽ انهن باب المدينه **ڪراچي**، مرڪزالاولياء لاهور ۽ ديارِ محدثِ اعظم **سردار آباد** (فيصل آباد) جي چونڊ ڪئي. جائزي (Survey) کان پوءِ انهن هيءَ رپورٽ پيش ڪئي، ”جيئن تہ مسلمان نماز پڙهندا آهن ۽ رمضان المبارڪ ۾ ان جي گهڻي پابندي ڪندا آهن، ان لاءِ وضو ڪرڻ سان E.N.T يعني نڪ، ڪن ۽ ڳلي جي مرضن ۾ گهٽتائي واقع ٿي ويندي آهي ۽ پڻ مسلمان روزا رکڻ کري گهٽ کائيندا

آهن انهيءَ ڪري معدي، جگر، دل ۽ اعصاب (يعني مَشڪُن) جي مرضن ۾ گهڻ مبتلا ٿيندا آهن“.

پيٽ ڀري کائڻ سان بيماريون پيدا ٿينديون آهن

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! حقيقت ۾ روزو رکڻ سان ڪو بيمار ناهي ٿيندو پر سَحَري ۽ افطار ۾ بي احتياطين ۽ بد پرهيزين جي سبب ۽ پڻ ٻئي وقت خوب مُرغن (يعني تيل، گيهه وارين) غذائن جي استعمال ۽ سڄي رات وقفي وقفي سان کائڻ پيئڻ جي ڪري روزيدار بيمار ٿي پوندو آهي. تنهن ڪري سَحَري ۽ افطاري جي وقت کائڻ پيئڻ ۾ احتياط ڪرڻ گهرجي ۽ رات جي وقت پيٽ ۾ کاڌي جو ايڏو ذخيرو نه ڪيو وڃي جو سڄو ڏينهن اوڳرايون اينديون رهن ۽ روزي ۾ بُک ۽ اڃ جو احساس ئي نه رهي. ڇو جو جيڪڏهن بُک ۽ اڃ جو احساس ئي نه رهيو ته پوءِ روزي جو لطف ئي ڪهڙو؟ روزي جو ته مزو ئي ان ڳالهه ۾ آهي جو سخت گرمي هجي، اڃ جي شدت ڪان چَپ سُڪي ويا هجن ۽ بُک جي ڪري حال هيٺو ٿي چُڪو هجي، اي ڪاش! مدينهءِ منوره زَادَهَا اللّٰهُ شَرَفًا وَّتَعْظِيْمًا جي مني مني گرمي ۽ ٿڌي ٿڌي اُس جي ياد تازي ٿئي، ۽ اي ڪاش! ڪربلا جي تپندڙ صحرا ۽ گُلستانِ نُبُوَّت صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي خوشبودار نئين ٽِڙندڙ گلن، ٽن ڏينهن جي بُک ۽ اڃ سبب ٽڙپندڙ ۽ سڏڪندڙ مديني جي ”حقيقي مدني مُنّن“ ۽ شهنشاهِ مدينه صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي ٻُڪايل ۽ اڃايل مظلوم شهزادن جي ياد تڙپائڻ لڳي ۽ جنهن وقت بُک ۽ اڃ ڪجهه وڌيڪ ئي ستائي ان وقت تسليم و رضا جي پيڪر، مديني جي تاجوَر، محبوبِ داوَر صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن جي پيٽ مبارڪ تي ٻَڌل بامقدر پٿر به ياد اچي وڃن ته ڇا ڳالهه ڪجي! تنهن ڪري مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! واقعي روزا ته ائين هئڻ

گھرجن جو اسان پنھنجي آقائن ۽ سرڪارن جي خوبصورت يادن ۾ گم ٿي وڃون.

ڪیسے آقاؤں کا ہوں بندہ رضاؔ
بول بالے مِری سرکاروں کے (حدائقِ بخشش شریف)

بغير آپريشن جي ولادت ٿــي وئي

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! روزي جي نورانيّت ۽ روحانيّت حاصل ڪرڻ ۽ مدني ذھن ٺاھڻ جي لاءِ تبليغ قرآن و سنّت جي عالمگير غير سياسي تحريڪ **دعوتِ اسلامي** جي مدني ماحول سان وابستہ ٿي وڃو ۽ سنّتن جي تربيت جي مدني قافلن ۾ **عاشقانِ رسول** سان گڏ سنّتن ڀريئ سفر جي سعادت حاصل ڪريو. سُبحٰنَ اللّٰہ عَزَّوَجَلَّ **دعوتِ اسلامي** جي مدني ماحول، سنّتن ڀريئي اجتماعات ۽ مدني قافلن جون بہ ڇا خوب بھارون ۽ برڪتون آھن. جيئن تہ حيدرآباد جي ھڪ اسلامي ڀاءَ جي بيان جو خلاصو آھي: غالبًا 1998ع جو واقعو آھي، منھنجي گھر واري ”اميد“ سان ھئي، ڏينھن بہ پورا ٿي چڪا ھئا. ڊاڪٽر جو چوڻ ھو تہ شايد آپريشن ڪرڻو پوندو. تبليغ قرآن و سنّت جي عالمگير غير سياسي تحريڪ **دعوتِ اسلامي** جو بين الاقوامي ٽن ڏينھن جو سنّتن ڀريو **اجتماع** (صحراءِ مدينہ ملتان) ويجھو ھو. اجتماع کان پوءِ سنّتن جي تربيّت جي 30 ڏينھن جي **مدني قافلي** ۾ **عاشقانِ رسول** سان گڏ سفر جي منھنجي نيّت ھئي. اجتماع جي لاءِ روانگيءَ جي وقت سامانِ قافلہ ساڻ کڻي اسپتال پھتس، جيئن تہ خاندان جا ڀيا ماڻھو بہ تعاون جي لاءِ موجود ھئا. گھرواري روئڻھارڪي ٿي مون کي سنّتن ڀريئي اجتماع (ملتان) جي لاءِ الوداع ڪيو. منھنجو ھي ذھن نھيل ھو جو ھينئر تہ مون کي بين الاقوامي سنّتن ڀريئي اجتماع ۽ پوءِ اتان کان 30 ڏينھن جي **مدني قافلي** ۾ ضرور سفر ڪرڻو آھي جو ڪاش! ان جي برڪت سان عافيّت سان ولادت ٿي وڃي. مون غريب

وت نہ آپريشن جو خرچ بہ نہ هو. بهرحال مان مدينة الاولياء **ملتان شريف** حاضر ٿيس سنّتن ڀرئي اجتماع ۾ خوب دعائون گهريم. اجتماع جي پُڄاڻيءَ تي **رِقّت انگيز** دعا ڪانپوءِ مون گهر فون ڪئي تہ منهنجي امڙ فرمايو، اوهان کي **مبارڪ هجي!** **گذريل رات ربِ ڪائنات** عَزَّوَجَلَّ **بغير آپريشن جي توهان کي چند جهڙي مدني مُنّي عطا فرمائي آهي.** مون خوشيءَ مان جُهومندي عرض ڪيو امان سائڻ! منهنجي لاءِ ڇا حڪم آهي؟ اڄان يا 30 ڏينهن جي لاءِ **مدني قافلي** جو مسافر ٿيان؟ امڙ فرمايو، ”پٽ! بي فڪر ٿي مدني قافلي ۾ سفر ڪريو.“ پنهنجي **مدني منّيءَ** جي زيارت جي حسرت دل ۾ رکي اَلْحَمْدُ لِلّٰہ عَزَّوَجَلَّ آءٌ 30 ڏينهن جي مدني قافلي ۾ **عاشقانِ رسول** سان روانو ٿيس. اَلْحَمْدُ لِلّٰہ عَزَّوَجَلَّ مدني قافلي ۾ سفر جي نيّت جي برڪت سان منهنجي مشڪل آسان ٿي ويئي هئي. **مدني قافلن جي بهارن** جي برڪت جي سبب گهر وارن جو تمام زبردست مدني ذهن بڻجي ويو، ايتري تائين جو منهنجي ٻارن جي ماءُ جو چوڻ آهي، جڏهن توهان **مدني قافلي** جا مسافر ٿيندا آهيو تہ مان ٻارن سميت پنهنجو پاڻ کي محفوظ تصوُّر ڪندي آهيان.

آپریشن نہ ہو، کوئی الجھن نہ ہو — غم کے سائے ڈھلیں، قافلے میں چلو
بیوی بچّے سبھی، خوب پائیں خوشی — خیریت سے رہیں، قافلے میں چلو

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیْب! — صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

گذريل گناهن جو ڪفارو

حضرت سيّدُنا ابو سعيد خدري رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ کان روايت آهي تہ اسان جا مٺا مٺا آقا، مکّي مدني مصطفٰی صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمائن ٿا: ”جنهن رمضان جا روزا رکيا ۽ ان جي حدن کي سڃاتو ۽ جنهن شيءِ

ڪان بچڻ گھرجي ان ڪان بچيو تہ جيڪي (ڪجھ گناھ) پھريان ڪري چُڪو آھي انھن جو ڪفّارو ٿي ويو.“
(الاحسان بترتيب صحيح ابن حبان ج5 ص183 حديث 3424)

روزي جي جزا

حضرتِ سيّدُنا ابوھريره رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنۡہُ کان روايت آھي تہ سلطانِ مدينه، سُرُورِ قلب وسينہ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمائن ٿا: ”ماڻھوءَ جي ھر نيڪ ڪم جو بدلو ڏھن ڪان ست سؤ ڀيرن تائين ڏنو ويندو آھي.“ الله عَزَّوَجَلَّ فرمايو: اِلَّا الصَّوۡمَ فَاِنَّهٗ لِیۡ وَاَنَا اَجۡزِیۡ بِہٖ ” روزي ڪانسواءِ جو روزو منھنجي لاءِ آھي ۽ ان جي جزا مان پاڻ ڏيندس. الله عَزَّوَجَلَّ جو وڌيڪ ارشاد آھي، ٻانھو پنھنجي خواھش ۽ کاڌي کي صرف منھنجي سبب کان ڇڏي ڏئي ٿو. روزيدار جي لاءِ ٻہ خوشيون آھن. ھڪ افطار جي وقت ۽ ھڪ پنھنجي رب عَزَّوَجَلَّ سان ملاقات جي وقت. روزيدار جي وات جي بوءِ الله عَزَّوَجَلَّ جي ويجھو مُشڪ کان وڌيڪ پاڪيزه آھي.“
(صحيح مسلم ص580 حديث 1151)

وڌيڪ ارشاد آھي، ” روزو سِپَر (يعني ڍال) آھي ۽ جڏھن ڪنھن جي روزي جو ڏينھن ھجي تہ ھُو نہ اڊنگو ڳالھائي ۽ نہ ئي رڙيون ڪري. پوءِ جيڪڏھن ڪو ٻيو شخص ان کي گارگند ڪري يا وڙھڻ چاھي، تہ ھُو کيس چوي ”مان روزيدار آھيان.“ (بخاري ج1 ص 624 حديث 1894)

روزي جو خصوصي انعام

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! بيان ڪيل احاديثِ مبارڪہ ۾ روزي جون ڪيتريون ئي خصوصيّتون ارشاد فرمايون ويون آھن. ڪيڏي نہ پياري خوشخبري آھي ان روزيدار جي لاءِ جنھن اھڙيءَ طرح روزو رکيو جھڙيءَ طرح روزو رکڻ جو حق آھي. يعني کائڻ پيئڻ ۽ جماع کان بچڻ سان گڏوگڏ پنھنجي سڀني عضون کي بہ گناھن کان پري

رکيائين تہ اهو روزو الله عَزَّوَجَلَّ جي فضل ۽ ڪرم سان ان جي لاءِ تمام پوئين گناهن جو ڪفارو ٿي ويو ۽ حديثِ مبارڪ جو هي فرمانِ عاليشان تہ خاص طور تي قابلِ توجُّهہ آهي. جيئن تہ سرڪارِ نامدار، شفيع روز شمار، باذنِ پروردگار، ٻنهي جهانن جي مالڪ و مختار، شهنشاهِ ابرار صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم پنهنجي پروردگار عَزَّوَجَلَّ جو فرمانِ خوشگوار ٻُڌائن ٿا: ”فَاِنَّهٗ لِيْ وَاَنَا اَجْزِيْ بِهٖ“ يعني روزو منهنجي لاءِ آهي ۽ ان جي جزا مان پاڻ ئي ڏيندس. حديثِ قدسي جي هن ارشاد پاڪ کي ڪجهہ محدثين ڪرام رَحِمَهُمُ اللهُ تَعَالٰى ”اَنَا اُجْزٰى بِهٖ“ بہ پڙهيو آهي جيئن تہ **تفسيرِ نعيمي** وغيره ۾ آهي تہ پوءِ معنيٰ هيءَ ٿيندي، ”**روزي** جي جزا مان پاڻ ئي آهيان“. سُبْحٰنَ اللهِ عَزَّوَجَلَّ **يعني روزو رکي** روزيدار پاڻ **الله تبارڪ و تعالي** جي ذات کي ئي ماڻي وٺندو آهي.

نيڪ اعمال جو بدلو جنت آهي

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! قرآنِ ڪريم ۾ مختلف جڳهن تي بيان ٿيو آهي تہ جيڪو سنا عمل ڪندو ان کي جنّت ملندي جيئن تہ **الله تبارڪ و تعالي** 30 هين سيپاري ۾ سُوْرَةُ الْبَيِّنَةِ جي آيت نمبر 7 ۽ 8 ۾ ارشاد فرمائي ٿو:

اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَ عَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ ۙ اُولٰٓئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ۝۷ جَزَآؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنّٰتُ عَدْنٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَآ اَبَدًا ؕ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوْا عَنْهُ ؕ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهٗ ۝۸

ترجمو ڪنزالايمان: بيشڪ جن ايمان آندو ۽ چڱا ڪم ڪيائون. اهي ئي سموري مخلوق ۾ بهتر آهن. انهن جو انعام سندن رب وٽ ٽڪڻ جا باغ آهن جن جي هيٺان نهرون وهن ٿيون. جن ۾ هميشہ هميشہ رهندا، الله (عَزَّوَجَلَّ) انهن کان راضي ٿيو ۽ اهي ان کان راضي ٿيا هي ان جي واسطي آهي جيڪو پنهنجي رب کان ڊڄي.

غير صحابيءَ جي لاءِ ”رَضِیَ اللہُ عَنْہُ“ چوڻ ڪيئن؟

منا منا اسلامي ڀائرو! هيءَ ڳالهہ بلڪل غلط آهي تہ رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ چوڻ ۾ لکڻ صرف صحابيءَ جي نالي لاءِ مخصوص آهي. پيش ڪيل آيت جي هن آخري حصي: رَضِیَ اللّٰہُ عَنۡہُمۡ وَ رَضُوۡا عَنۡہُ ؕ ذٰلِکَ لِمَنۡ خَشِیَ رَبَّہٗ ﴿۸﴾ (ترجمو ڪنزالايمان: الله عَزَّوَجَلَّ انهن کان راضي ٿيو ۽ اهي ان کان راضي ٿيا. هي ان جي واسطي آهي جيڪو پنهنجي رب عَزَّوَجَلَّ کان ڊڃي) هن عوامي غلط فهميءَ کي پاڙان ئي پٽي ڇڏيو! خداعَزَّوَجَلَّ جو خوف رکڻ واري هر مؤمن جي لاءِ هيءَ عاليشان خوشخبري ارشاد فرمائي وئي آهي تہ جيڪو بہ الله عَزَّوَجَلَّ کان ڊڄڻ وارو آهي اهو رَضِیَ اللّٰہُ عَنۡہُمۡ وَ رَضُوۡا عَنۡہُ ؕ جي گروهہ ۾ داخل آهي. هن ۾ صحابي ۽ غير صحابي جي ڪا تخصيص (يعني قيد) ناهي، **هر صحابي ۽ هر ولي جي لاءِ** رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ **لکڻ ۽ ڳالهائڻ بلڪل درست ۽ جائز آهي.** جنهن بہ ايمان جي حالت ۾ سرڪار صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جي حياتِ ظاهريءَ ۾ سندن هڪ گهڙيءَ جي بہ صحبت ماڻي يا ڏٺو ۽ ان جو ايمان تي خاتمو ٿيو اهو **صحابي** آهي. وڏي کان وڏا ولي، **صحابيءَ** جي مرتبي کي نہ ٿا حاصل ڪري سگهن، هر **صحابي** عادل ۽ قطعي جنّتي آهي. رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ جي ڳالهہ تہ ضمناً اچي وئي دراصل ٻڌائڻ جو مقصد هي هيو تہ نماز، حج، زڪوات، غريبن جي امداد، بيمارن جي عيادت، مسڪينن جي خبرگيري وغيره سيني سنن عملن سان جنّت ملندي آهي. پر روزو اها عبادت آهي جنهن سان جنّت وارو يعني پاڻ ”مالڪ حقيقي عَزَّوَجَلَّ ئي ملي ويندو آهي.“ چون ٿا تہ

مون کي موتين وارو گهرجي

هڪ ڀيري محمود غزنوي رَحْمَۃُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہ ڪجهہ قيمتي موتي پنهنجي آفيسرن آڏو اڇلائيندي فرمايو: ”ميڙي وٺو ۽ پاڻ اڳتي هليا ويا. ٿورو اڳتي وڃڻ کان پوءِ ڪنڌ ورائي ڏٺائون تہ اياز گهوڙي تي سوار پويان اچي رهيو آهي. پڇيائون، اياز! ڇا توکي موتي نہ گهرجن؟

اياز عرض ڪيو. ”عاليجاه! جيڪي موتين جا طالب هئا اهي موتي ميڙي رهيا آهن، مون ڪي نہ موتي نہ بلڪ موتين وارو گُهرجي.“

اسان رسول الله ﷺ جا
جنت رسول الله ﷺ جي

ان سلسلي ۾ هڪ حديثِ مبارڪ بہ ملاحظ فرمايو. حضرتِ سيّدُنا ربيعه بن ڪعب اسلمي رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْهُ فرمائن ٿا، هڪ ڀيري مون ڪي حضور، سراپا نُور، فيض گنجور، شاهِ غيور صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم کي وضو ڪرايو تہ رحمةٌ للعٰلمين صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم خوش ٿي ڪري ارشاد فرمايو: سَلْ رَبِيعَةُ ! يعني ربيعه! گهر چا تو گهرين؟ حضرت ربيعه رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْهُ عرض ڪيو. اَسْئَلُکَ مُرَافَقَتَکَ فِی الْجَنَّة يعني سرڪار صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جنّت ۾ اوهان جي رفاقت (يعني پاڙو) گهرجي (جڻ تہ عرض ڪري رهيا هئا).

تجھ سے تجھی کو مانگ لوں تو سب کچھ مل جائے
سو سُوالوں سے یہی ایک سُوال اچھّا ہے

درياءِ رحمت ويتر جوش ۾ آيو ۽ فرمايائون ”اَوَغَیْرَ ذٰلِکَ؟ يعني ڪجھ ٻيو گهرڻو اٿئي؟“ مون عرض ڪيو ”بس رُڳو اهو ئي.“ (يعني يا رسول الله صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم! جنّت الفردوس ۾ اوهان جو پاڙو گهرڻ کان پوءِ هاڻي دنيا ۽ آخرت جي ٻي ڪهڙي نعمت رهجي وڃي ٿي جيڪا گُهري وڃي!)

تجھ سے تُجھی کو مانگ کر مانگ لی ساری کائِنات
مجھ سا کوئی گدا نہیں، تجھ سا کوئی سخی نہیں

جڏهن حضرتِ سيّدُنا ربيعه بن ڪعب اسلمي رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْهُ جنّت جي رفاقت (يعني پاڙو) طلب ڪري چُڪا ۽ ڪنهن حاجت جي طلب کان انڪار ڪري ڇڏيو تہ انهيءَ تي سرڪارِ ابدِ قرار، باذن پروردگار، ٻنهي جهانن جي مالڪ و مختار، شهنشاهِ ابرار صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى

عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ارشاد فرمايو: ”فَاَعِنِّیْ عَلٰی نَفْسِکَ بِکَثْرَةِ السُّجُوْد“ يعني پنهنجي نفس مٿان سجدن جي ڪثرت (يعني زياده نفلن) ذريعي منهنجي مدد ڪر.
(صحيح مسلم ص 253 حديث 489)

(يعني اسان توهان کي جنّت تہ عطا ڪري ئي ڇڏي هاڻي توهان بہ شڪراني جي طور تي نوافل جي ڪثرت ڪندا رهو.)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

جيڪو چاهيو گهري وٺو!

سُبۡحٰنَ اللّٰـه! سُبۡحٰنَ اللّٰـه! سُبۡحٰنَ اللّٰـه عَزَّوَجَلَّ! هن حديثِ مبارڪ تہ ايمان ئي تازو ڪري ڇڏيو. حضرتِ سيّدُنا شيخ عبدالحق محدث دهلوي رَحۡمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيۡه فرمائن ٿا، سرڪارِ مدينه، سلطانِ باقرينہ، قرار قلب وسينہ، فيض گنجينہ، صاحب معطر پسينہ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو بنا ڪنهن تَقْيِيْد وتَخْصِيص مُطْلَقاً فرمائڻ، سَلْ؟ يعني گُهر ڇا ٿو گهرين؟ هن ڳالھ کي ظاهر ڪري ٿو تہ سمورا ئي مُعاملات سَرورِ ڪائنات، فخرِ موجودات صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي مبارڪ هٿ ۾ آهن، جيڪو چاهين، جنهن کي چاهين، پنهنجي رب عَزَّوَجَلَّ جي حڪم سان عطا ڪري ڇڏين. علامه بوصيري رَحۡمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيۡه **قصيده برده شريف** ۾ فرمائن ٿا.

فَاِنَّ مِنْ جُوْدِکَ الدُّنْيَا وَضَرَّتَهَا وَمِنْ عُلُوْمِکَ عِلْمَ اللَّوْحِ وَالْقَلَمِ

يعني: يارسول الله صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم دنيا ۽ آخرت اوهان صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي ئي سخاوت جو حصو آهي ۽ لوح و قلم جو علم تہ اوهان صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي علوم مبارڪ جو هڪ حصو آهي.

اگر خیریتِ دُنیا و عُقبٰی آرزو داری
بدرگاہش بیا وِ ہرچہ مَن خواہی تمنّا کُن

يعني دنيا ۽ آخرت جي ڀلائي چاهيو ٿا تہ هن آستانِ عرش نشان تي اچو ۽ جيڪو چاهيو گهري وٺو. (اشعة اللمعات ج1 ص 424 ، 425)

خالقِ کل نے آپ کو مالکِ کل بنا دیا
دونوں جہان دے دیئے قبضہ و اِختیار میں

جنتي دروازو

حضرت سيّدُنا سهل بن عبدالله رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ کان روايت آهي، ماهِ نُبُوَّت، مهرِ رسالت، منبع جود و سخاوت، قاسمِ نعمت، سراپا رحمت، شافع امت صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو فرمانِ عظمت نشان آهي، " بيشڪ جنّت ۾ هڪ دروازو آهي جنهن کي رَيَّان چيو ويندو آهي ان مان قيامت جي ڏينهن روزيدار داخل ٿيندا انهن کان علاوه ڪوبہ ٻيو داخل نہ ٿيندو، چيو ويندو روزيدار ڪٿي آهن؟ پوءِ اهي ٻيهي رهندا انهن کان سواءِ ڪو ٻيو هن دروازي مان داخل نہ ٿيندو. جڏهن اهي داخل ٿي ويندا تہ دروازو بند ڪيو ويندو انهن کان پوءِ ڪوبہ ان دروازي مان داخل نہ ٿيندو. (صحيح بخاري ج1 ص625 حديث 1896)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! سُبۡحٰنَ اللّٰہ عَزَّوَجَلَّ روزيدارن جو بہ ڪيڏو سهڻو مقدر آهي! قيامت جي ڏينهن انهن جو خصوصي اعزاز ٿيندو. ويچٿو جنّت ۾ ئي آهي ٻيا خوش نصيب بہ قافلن جي صورت ۾ جنّت ۾ داخل ٿي رهيا هوندا. پر روزيدار خصوصي طور تي ”بابُ الرَيّان“ مان جنّت ۾ داخل ٿيندا.

هڪ روزي جي فضيلت

حضرتِ سيّدُنا سلمه بن قيصر رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ کان مروي آهي، رسولن جي سالار، نبين جي سردار، ٻنهي جهانن جي مالڪ و مختار، باذن پروردگار، شهنشاهِ ابرار صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن جو فرمانِ خوشبودار

آهي، جنهن بہ هڪ ڏينهن جو روزو الله عَزَّوَجَلَّ جي رضا حاصل ڪرڻ جي لاءِ رکيو. الله عَزَّوَجَلَّ ان کي جهنّم کان ايڏو پري ڪري ڇڏيندو جيڏو هڪ ڪانءُ جيڪو پنهنجي ننڍپڻ کان اڏامڻ شروع ڪري ايتري تائين جو پوڙهو ٿي مري وڃي. (مسند ابي يعلى ج 1 ص383 حديث 917)

ڪانوَ جي عمر

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! ڪانءُ وڏي عمر ماڻڻ وارو پکي آهي. غُنْيَةُ الطَّالِبِين ۾ آهي، چيو وڃي ٿو، "ڪانوَ جي عمر پنج سؤ سالن تائين ٿيندي آهي".

ڳاڙهي ياقوت جو گهر

اميرالمؤمنين حضرتِ سيّدُنا عمر فاروقِ اعظم رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ کان مروي آهي، نبي ڪريم، رؤفُ رحيم عَلَيْهِ اَفْضَلُ الصَّلٰوةِ وَالتَّسْلِيْم جو فرمانِ عظيم آهي،"جنهن رمضان جي مهيني جو هڪ روزو بہ خاموشي ۽ سُڪون سان رکيو، ان جي لاءِ جنّت ۾ هڪ گهر ڳاڙهي ياقوت يا سبز زمرد جو ٺاهيو ويندو." (مجمع الزوائد ج3 ص346 حديث 4792)

جسم جي زڪوٰة

حضرتِ سيّدُنا ابوهريره رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ کان مروي آهي، حضورِ پُرنُور، شافعِ يومُ النشور صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو فرمانِ پُرسُرور آهي،"هر شيءِ جي لاءِ زڪوٰة آهي ۽ جسم جي زڪوٰة روزو آهي ۽ روزو اڌ صبر آهي".
(سُنَن ابن ماجه ج2 ص 347 حديث 1745)

سمهڻ بہ عبادت آهي

حضرتِ سيّدُنا عبدالله بن ابي اوفٰی رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ کان روايت آهي، مديني جي تاجوَر، دلبرن جي دلبر، محبوب ربّ اڪبر صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو فرمانِ مُنوَّر آهي، "روزيدار جو سمهڻ عبادت ۽ ان جي

خاموشي تسبيح ڪرڻ ۽ ان جي دعا قبول ۽ ان جو عمل مقبول هوندو آهي.“ (شعب الايمان ج3 ص 415 حديث 3938)

سُبْحٰنَ اللّٰـه عَزَّوَجَلَّ! روزيدار ڪيڏو نه بختور آهي جو سندس سمهڻ بندگي، خاموشي تسبيح خداوندي عَزَّوَجَلَّ، دعائون ۽ نيڪ عمل بارگاهِ الاهي عَزَّوَجَلَّ ۾ مقبول آهن.

تیرے کرم سے اے کریم! کون سی شے ملی نہیں
جھولی ہماری تنگ ہے، تیرے یہاں کمی نہیں

عضون جو تسبيح ڪرڻ

اُمُّ الْمؤمنين حضرت سيّدتنا عائشه صديقه رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْھَا فرمائن ٿيون، منهنجي سرتاج، صاحب معراج صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جو فرمانِ عاليشان آهي:” جيڪو ٻانهو روزي جي حالت ۾ صبح ڪري ٿو، ان جي لاءِ آسمان جا دروازا کوليا ويندا آهن ۽ ان جا عضوا **تسبيح** ڪندا آهن ۽ آسمانِ دنيا تي رهڻ وارا (فرشتا) ان جي لاءِ سج لهڻ تائين **مغفرت** جي دعا ڪندا رهندا آهن. جيڪڏهن اهو هڪ يا ٻه رڪعتون پڙهي ٿو ته اهي آسمان ۾ ان جي لاءِ نور ٿي وينديون آهن ۽ **حُورِعِين** (يعني وڏين اکين وارين حورن) مان ان جون گهرواريون چونديون آهن، اي الله عَزَّوَجَلَّ تون ان کي اسان ڏانهن موڪلي ڏي، اسين سندس ديدار جي لاءِ تمام گهڻيون مُشتاق آهيون ۽ جيڪڏهن اهو لَآاِلٰهَ اِلَّااللّٰهُ يا سُبْحٰنَ اللّٰهِ يا اَللّٰهُ اَكْبَرُ پڙهي ٿو ته ستر هزار فرشتا ان جو ثواب سج لهڻ تائين لکندا رهن ٿا. (شعب الايمان ج3 ص 299 حديث 3591)

سُبْحٰنَ اللّٰـه عَزَّوَجَلَّ! سُبْحٰنَ اللّٰـه عَزَّوَجَلَّ! سُبْحٰنَ اللّٰـه عَزَّوَجَلَّ! روزيدار جا ته ڀاڳ ئي ڀلا آهن جو ان جي لاءِ آسمان جا دروازا کُلن، ان جي جسم جا عضوا الله عَزَّوَجَلَّ جي تسبيح ڪن، آسمانِ دنيا تي رهڻ وارا فرشتا سج لهڻ

تائين ان جي لاءِ مغفرت جي دعا گهرن، نماز پڙهي تہ ان جي لاءِ آسمان ۾ روشني ٿئي ۽ حورِ عين يعني وڏين وڏين اکين واريون حورون جيڪي ان جي لاءِ مقرر ٿيون آهن اهي جنّت ۾ ان جي آمد جو انتظار ڪن. لَآاِلٰهَ اِلَّااللهُ يا سُبحٰن الله يا اللهُ اَڪبَر چوي تہ ستر هزار فرشتا سج لهڻ تائين ان جو ثواب لکن.

جنتي ميوا

امير المؤمنين حضرت مولاءِ ڪائنات، عليُّ الْمرتضىٰ شيرِ خدا ڪَرَّمَ اللهُ تَعَالٰي وَجْهَهُ الْڪَرِيْم کان روايت آهي، امام الصَّابرين، سيّد الشّاڪرين، سلطان الْمتوڪّلين، مُحِبُّ الْفُقراءِ والمساڪين صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو فرمانِ دلنشين آهي: "جنهن ڪي روزي ڪائڻ يا پيئڻ کان روڪي ڇڏيو جنهن جي ان ڪي خواهش هئي تہ الله تعالٰي ان ڪي جنّتي ميون مان ڪارائيندو ۽ جنّتي شراب سان ڍؤ ڪرائيندو." (شعب الايمان ج3 ص410 حديث 3917)

سون جو دستر خوان

حضرتِ سيّدُنا عبدالله ابنِ عباس رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا کان مروي آهي، مالڪِ جنّت، ساقيءِ ڪوثر، محبوبِ ربّ داور صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو فرمانِ پُراثر آهي: " قيامت واري ڏينهن روزيدارن جي لاءِ هڪ سون جو دستر خوان رکيو ويندو. جڏهن تہ ماڻهو (حساب ڪتاب جا) منتظر هوندا." (ڪنز العُمال ج8 ص214 حديث 23640)

ست قسمن جا اعمال

حضرت سيّدُنا عبدالله ابنِ عمر رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا کان روايت آهي تہ نبي ڪريم، رؤفُ رحيم، محبوبِ ربّ عظيم صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمائن ٿا: "الله عَزَّوَجَلَّ جي ويجهو اعمال ست قسمن جا آهن ٻہ عمل واجب ڪرڻ وارا، ٻن عملن جي جزا (انهن جي) مثل، هڪ عمل جي جزا پاڻ کان ڏهوڻ، هڪ عمل جي ست سؤ پيرن تائين ۽ هڪ عمل اهڙو آهي جو ان جو

ثواب الله تعاليٰ کان سواءِ ڪوبہ نہ ٿو ڄاڻي. پوءِ جيڪي بہ واجب ڪرڻ وارا آهن. (1) اهو شخص جيڪو الله عَزَّوَجَلَّ سان هن حال ۾ مليو جو الله عَزَّوَجَلَّ جي عبادت اخلاص سان اهڙي طرح ڪيائين جو ڪنهن کي ان جو شريڪ نہ ڄاڻايائين تہ ان جي لاءِ جنّت واجب ٿي ويئي. (2) ۽ جيڪو الله عَزَّوَجَلَّ سان هن حال ۾ مليو جو ان سان گڏ ڪنهن کي شريڪ ڄاڻايائين تہ ان جي لاءِ دوزخ واجب ٿي وئي ۽ جنهن هڪ گناهہ ڪيو تہ ان جي مثل (يعني هڪ ئي گناهہ جي) جزا ماڻيندو ۽ جنهن صرف نيڪيءَ جو ارادو ڪيو تہ هڪ نيڪيءَ جي جزا ماڻيندو ۽ جنهن نيڪي ڪئي تہ اهو ڏهن (نيڪين جو اجر) حاصل ڪندو ۽ جنهن الله عَزَّوَجَلَّ جي راهہ ۾ پنهنجو مال خرچ ڪيو تہ ان جي خرچ ڪيل هڪ درهم کي ست سؤ درهمن ۽ هڪ دينار کي ست سؤ دينارن ۾ وڌايو ويندو ۽ روزو الله تعاليٰ جي لاءِ آهي ان جي رکڻ واري جو ثواب الله عَزَّوَجَلَّ کان سواءِ ڪو بہ نہ ٿو ڄاڻي.“

(کنزالعمال ج 8 ص 211 حديث 23616)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! جنهن جو ايمان تي خاتمو ٿيندو اهو يا تہ الله عَزَّوَجَلَّ جي رحمت سان بي حساب يا مَعاذَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ گناهن جو عذاب ٿيو تڏهن بہ آخرڪار يقيني طور تي جنّت ۾ داخل ٿيندو ۽ جنهن جو (مَعاذَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ) خاتمو ڪفر تي ٿيو تہ اهو هميشہ هميشہ دوزخ ۾ رهندو. جنهن هڪ گناهہ ڪيو ان کي هڪ ئي گناهہ جو بدلو ملندو. الله عَزَّوَجَلَّ جي رحمت تان قربان! صرف **نيڪيءَ جي نيّت** ڪرڻ تي هڪ نيڪيءَ جو ثواب ۽ جيڪڏهن نيڪي ڪري ورتي تہ ثواب ڏهوڻ آهي، راهِ خُدا عَزَّوَجَلَّ ۾ خرچ ڪرڻ واري کي بہ ست سؤ ڀيرا ۽ روزيدار جي بہ ڪيڏي زبردست عظمت آهي جو ان جي ثواب کي الله عَزَّوَجَلَّ کان سواءِ ڪوبہ نٿو ڄاڻي.

بي حساب اجر

حضرتِ سيّدُنا ڪعب الاحبار رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ڪان مروي آهي، فرمائن ٿا: ”قيامت جي ڏينهن هڪ مُنادي (يعني اعلان ڪرڻ وارو) هن طرح نِدا ڪندو، هر پوکڻ واري (يعني عمل ڪرڻ واري) کي ان جي پوک (يعني عمل) جي برابر اجر ڏنو ويندو سواءِ قرآن وارن (يعني قرآن جي عالمن) ۽ روزيدارن جي جو انهن کي بيحد ۽ **بي حساب اجر** ڏنو ويندو.“ (شعب الايمان ج3 ص413 حديث 3928)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! دنيا ۾ جهڙو ٻج پوکيندؤ تهڙو ئي فصل لڻندؤ. علماءِ ڪرام رَحِمَهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰی ۽ روزيدار ڏاڍا نصيب وارا آهن جو قيامت جي ڏينهن انهن کي بي حساب ثواب سان نوازيو ويندو.

سائي (يرقان) ڪان صحت ملي وئي

روزن جي برڪتن ۾ واڌارو آڻڻ ۽ پنهنجي باطن کي علمِ دين سان اُجرو ڪرڻ لاءِ تبليغ قرآن و سنّت جي عالمگير غير سياسي تحريڪ **دعوتِ اسلامي** جي **مدني ماحول** کي اختيار ڪريو. پنهنجي اصلاح جي خاطر مڪتبة المدينه تان **مدني انعامات** جو ڪارڊ حاصل ڪري ان کي ڀري پوءِ هر مدني مهيني جي 10 هين تاريخ جي اندر اندر پنهنجي علائقي جي **دعوتِ اسلامي** جي ذميدار وٽ جمع ڪرايو ۽ سنّتن جي تربيت جي **مدني قافلن** ۾ عاشقانِ رسول سان سنّتن ڀرئي سفر کي پنهنجو معمول بڻايو. **مدني قافلي** جون بہ ڇا خوب بهارون آهن. جيئن تہ حيدرآباد جي هڪ اسلامي ڀاءُ جو ڪجھ هن طرح بيان آهي. گهٽو ڪري 1994ع جي ڳالھ آهي. منهنجي ٻارن جي ماءُ جو سائيءَ جو مرض (يعني يرقان) ڪافي وڌي چُڪو هو ۽ هوءَ بابُ المدينه ڪراچيءَ ۾ پنهنجي پيڪن وٽ زيرِ علاج هئي. مون 63 **ڏينهن جي لاءِ مدني قافلي** ۾ سفر اختيار ڪيو ۽ انهيءَ سلسلي ۾ باب المدينه ڪراچي حاضري ٿي، فون تي رابطو ڪيم، طبيعت

ڪافي گهٽجي ويو هو، جوڳي هئي، بلوربن (Blorbin) خطرناڪ حد تائين وڌي چُڪو هو تقريبًا 25 گلوڪوز جون ڊرپون لڳائڻ جي باوجود مناسب فائدو نه ٿيو. مون کين تسلي ڏيندي چيو، اَلْحَمْدُلِلّٰه عَزَّوَجَلَّ آءُ **مدني قافلي جو مسافر** آهيان، عاشقانِ رسول جون صحبتون مُيَسَّر آهن. اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ مدني قافلي جي برڪت سان سڀ ڪجهه بهتر ٿي ويندو. ان کان پوءِ به مون لڳاتار رابطو رکيو. اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ ڏينهون ڏينهن صحت بهتر ٿيندي پئي ويئي. پنجين ڏينهن باب المدينه کان اڳتي سفر درپيش هو. مون جيئن ئي فون ڪئي ته مون کي هيءَ فرحت بخش خبر ٻُڌڻ لاءِ ملي، اَلْحَمْدُلِلّٰه عَزَّوَجَلَّ **بلوربن جي رپورٽ نارمل آئي آهي ۽ ڊاڪٽر اطمينان جو اظهار ڪيو آهي.** اللّٰه عَزَّوَجَلَّ جو شڪر ادا ڪندي مان خوشيءَ وچان **عاشقانِ رسول** سان گڏ مدني قافلي ۾ وڌيڪ اڳتي سفر تي روانو ٿي ويس.

زوجه بیمار ہے، قرض کا بار ہے — آؤ سب غم مِٹیں، قافِلے میں چلو
کالا یرقان ہے، کیوں پریشان ہے — پاؤ گے صِحّتیں، قافِلے میں چلو

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

جهنم کان دوري

حضرتِ سيّدُنا ابو سعيد خُدري رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ کان مروي آهي ته رسولن جي سالار، نبين جي سردار، غيبن تي خبردار، بِاِذنِ پروردگار صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو فرمانِ مُشڪبار آهي، "جنهن اللّٰه عَزَّوَجَلَّ جي راهه ۾ هڪ ڏينهن جو روزو رکيو اللّٰه عَزَّوَجَلَّ **ان جي چهري کي جهنّم کان ستر سالن جو مفاصلو پري ڪري ڇڏيندو.**" (صحيح بخاري ج2 ص265 حديث 2840)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! جتي روزو رکڻ جا بيشمار فضائل آهن اتي بغير ڪنهن صحيح مجبوريءَ جي، رمضان المبارڪ جو روزو ڇڏي

ڏينھن تي سخت وَعيدون (سزا جا واعدا) بہ آھن. **رمضان شريف** جو ھڪ روزو جيڪو بنا ڪنھن شرعي عذر جي ڄاڻي واڻي ضايع ڪري ڇڏي تہ ھاڻي سڄي عمر بہ جيڪڏھن روزا رکندو رھي تڏھن بہ ان ڇڏيل ھڪ روزي جي فضيلت ڪي حاصل نہ ڪري سگھندو. جيئن تہ

ھڪ روزو ڇڏڻ جو نقصان

حضرتِ سيّدُنا ابوھريره رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ کان روايت آھي، سرڪارِ والا تبار، باذنِ پروردگار، ٻنھي جھانن جا مالڪ و مختار، شھنشاھِ ابرار صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمائن ٿا: ”جنھن **رمضان** جي ھڪ ڏينھن جو روزو بغير مرض جي افطار ڪيو (يعني نہ رکيو) تہ زماني ڀر جا روزا بہ ان جي قضا نہ ٿي سگھندا. جيتوڻيڪ جو بعد ۾ رکي بہ وٺي“.

(صحيح بخاري ج1 ص638 حديث 1934)

يعني اھا فضيلت جيڪا **رمضان المبارڪ** ۾ روزو رکڻ جي ھئي ھاڻي ڪھڙي طرح بہ حاصل نٿي ڪري سگھجي. تنھنڪري اسان کي ھرگز غفلت جو شڪار ٿي رمضان جي روزي جھڙي عظيم الشّان نعمت نہ ڇڏڻ گھرجي. جيڪي ماڻھو روزو رکي بغير صحيح مجبوريءَ جي، ڀڃي ڇڏيندا آھن. اھي اللہ عَزَّوَجَلَّ جي قھر ۽ غضب کان خوب ڊڃن. جيئن تہ

اونڌا لٽڪيل ماڻھو

حضرتِ سيّدُنا ابوأمامہ باھلي رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ فرمائن ٿا، مون سرڪارِ مدينہ، سلطانِ باقرينہ، سُرور قلب وسينہ، فيض گنجينہ، صاحبِ معطر پسينہ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم کي ھي فرمائيندي ٻُڌو، ”آءُ سُتو پيو ھيس تہ خواب ۾ بہ شخص مون وٽ آيا ۽ مون کي ھڪ دشوار گذار (يعني ڏکئي رستن واري) پھاڙ تي وٺي ويا جڏھن مان پھاڙ جي وِچئين حصي تي پھتس تہ اتي وڏا سخت آواز اچي رھيا ھئا، مون چيو، ”ھي ڇا جا

آواز آهن؟ “تنهن تي مون کي ٻُڌايو ويو تہ هي جهنّمين جا آواز آهن. پوءِ مون کي اڳتي نِيو ويو **تڏهن مان ڪجهہ اهڙن ماڻهن وٽان گذريس جو انهن کي سندن پيڏين جي رڳن ۾ ٻڌي ڪري (اونڌو) ٽنگيو ويو هو ۽ انهن جون ڄاڙيون چيريون ويون هيون جن مان رت وهي رهيو هو.** مون پُڇيو، ”هي ڪير آهن؟“تڏهن مون کي ٻُڌايو ويو تہ هي روزو افطار ڪندا هئا ان ڪان پهريان جو روزو افطارڪرڻ حلال ٿئي.“ (الاحسان بترتيب صحيح ابن حبان ج 9 ص 286 حديث 7448)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! رمضان جو روزو بنا شرعي اجازت جي ٽوڙي ڇڏڻ تمام وڏو گناهہ آهي. وقت ڪان پهريان افطار ڪرڻ مان مُراد هي آهي جو روزو تہ رکيو پر سج لهڻ ڪان پهريان پهريان ڄاڻي واڻي ڪنهن صحيح مجبوريءَ جي بغير ٽوڙي ڇڏيو. هن حديثِ پاڪ ۾ جيڪو عذاب بيان ڪيو ويو آهي، اهو روزو رکي ٽوڙي ڇڏڻ واري جي لاءِ آهي ۽ جيڪو بنا شرعي عذر جي **رمضان جو روزو** ڪونہ ٿو رکي اهو بہ سخت گناهگار ۽ عذابِ نار (جهنّم) جو حقدار آهي. الله عَزَّوَجَلَّ پنهنجي پياري حبيب صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جي طفيل اسان کي پنهنجي قهر ۽ غضب کان بچائي. اٰمِین بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِین صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

ٽي بدبخت

حضرتِ سيّدُنا جابر بن عبدالله رَضِیَ اللّٰہ تَعَالٰی عَنْهُمَا کان مروي آهي، تاجدارِ مدينه، سُرورِ قلب وسينہ صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جو فرمانِ باقرينہ آهي: ”جنهن **ماهِ رمضان** کي ماڻيو ۽ ان جا روزا نہ رکيا اهو شخص شقي (يعني بدبخت) آهي. جنهن پنهنجي والدين يا ڪنهن هڪ کي ڏٺو ۽ انهن سان سهڻو سلوڪ نہ ڪيو اهو بہ شَقي (يعني بدبخت) آهي ۽ جنهن وٽ منهنجو ذڪر ٿيو ۽ ان مون تي درود نہ پڙهيو اهو بہ شقي (يعني بدبخت) آهي.“ (مجمع الزوائد ج 3 ص 340 حديث 4773)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

نڪ مٽيءَ ۾ ملي وڃي

حضرتِ سيّدُنا ابوهريره رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ کان مروي آهي، **رسول الله** صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمايو: ”ان شخص جو نڪ مٽيءَ ۾ ملي وڃي جو جنهن وٽ منهنجو ذڪر ڪيو ويو ته ان منهنجي مٿان درود شريف نه پڙهيو ۽ ان شخص جو نڪ مٽيءَ ۾ ملي وڃي جنهن تي رمضان جو مهينو داخل ٿيو پوءِ ان جي مغفرت ٿيڻ کان پهريان گذري ويو ۽ ان ماڻهوءَ جو نڪ مٽيءَ ۾ ملي وڃي جو جنهن وٽ ان جي والدين پوڙهائپ ماڻي ۽ ان جي والدين کيس جنّت ۾ داخل نه ڪيو. (يعني پوڙهي ماءُ پيءُ جي خدمت ڪري جنّت حاصل نه ڪري سگهيو) (مسند احمد ج 3 ص 61 حديث 7455)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

روزي جا ٽي درجا

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! روزي جو جيتوڻيڪ ظاهري شرط اهو آهي ته روزيدار کاڌي پيتي ۽ جماع کان پري رهي. اهڙيءَ طرح روزي جا ڪجهه باطني آداب به آهن جن جو ڄاڻڻ ضروري آهي ته جيئن حقيقي معنيٰ ۾ اسان روزي جون برڪتون حاصل ڪري سگهون. سو روزي جا ٽي درجا آهن.

(1) **عوام جو روزو** (2) **خواص جو روزو** (3) **اخص الخواص جو روزو**

(1) عوام جو روزو: روزي جي لغوي معنيٰ آهي: ”رڪجڻ“ انهيءَ ڪري شريعت جي اصطلاح ۾ صبح صادق (يعني پرهه ڦُٽيءَ) کان وٺي سج لهڻ تائين کاڌي پيتي ۽ جماع کان ”رُڪيل رهڻ“ کي روزو چئبو آهي ۽ اهو ئي عوام يعني عام ماڻهن جو روزو آهي.

(2) خواص جو روزو: کائڻ پيئڻ ۽ جماع کان رکيل رهڻ سان گڏوگڏ جسم جي تمام عضون کي بُرائين کان"روڪڻ"خواص يعني خاص ماڻھن جو روز آهي.

(3) اخص الخواص جو روزو: پنهنجو پاڻ کي تمام معاملن کان "روڪي" کري صرف ۽ صرف الله عَزَّوَجَلَّ جي طرف متوجهه ٿيڻ هي اخصُّ الْخواص يعني خاص الخاص ماڻھن جو روزو آهي.

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! ضرورت هن ڳالھ جي آهي جو کاڌي پيتي وغيره کان "رُکيل رهڻ" سان گڏوگڏ پنهنجي بدن جي سيني عضون کي بہ روزي جو پابند بڻايو وڃي.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللهُ تَعالٰى عَلٰى مُحَمَّد